

вредно стање земље и положај радника, 2) Економске борбе радника, раднички (тарифни) покрети и штрајкови и 3) Политичка, социјална и културно-просвјетна активност независних синдиката. Конкретније: полазећи од хисторијских, социјалних и економских услова у којима се налазила Хрватска у том периоду, аутор приказује материјални положај радничке класе и услове њеног живота под теретом скупоће и незапослености. Затим тарифне и штрајкачке покрете, демонстрације, прославе Првог маја и остале акције везане за међународну солидарност радничке класе. Посебна пажња посвећена је проблематици радничких повјереника, социјалној политици и осталим установама за заштиту радника, борби за ооамсатни радни дан, недељни одмор и питање заштите младих радника и жена на раду. У трећем поглављу аутор посебно акцентира улогу радничке класе у култури, њеним културно-умјетничким групама и о културном одтоју радника.

Ако се истакне да је Јосип Цаци до сада објавио комплетну грађу за историју синдикалног покрета у Хрватској: „Од обнове до Конгреса уједињења 1917 — 1919“, „Од Конгреса уједињења до Обзне 1919 — 1920“, те своје прилоге за историју радничког покрета „Прва радничка друштва у Хрватској 1860 — 1880“, „Почетци модерног радничког покрета у Хрватској 1880 — 1895“ „Радничка класа и управљање привредним подuzeћима“ и „Вуковар у класној борби од 1895 — 1941, — то ће ова дјела уз најновије „Независни синдикати 1921 — 1929“ представљати посебно вриједну историографску материју и прилог историји радничког покрета, синдиката и социјалистичке револуције у Хрватској.

На крају је дат резиме дјела на руском језику. Књига је штампана у 1000 примјерака у штампарии Издавачког завода Југословенске академије знаности и умјетности у Загребу.

П. Ф.

ДРАГУТИН ГРГУРЕВИЋ, ДЕВЕТНАЕСТА СЈЕВЕРНОДАЛМАТИНСКА ДИВИЗИЈА — издање Института за историју радничког покрета, Загреб 1964.

Издавањем ове историје борбеног пута 19. дивизије, њеног удјела и доприноса побједи народноослободилачке борбе и тиме садржајног обogaћивања новим историјским вриједностима побједоносног пута наше социјалистичке револуције, ово дјело је вриједан историографски прилог.

Садржајно је ова историја подијељена хронолошки на девет поглавља која обрађују сљедећу историјску материју: „Прве борбе јединица 19. дивизије“ (листопад 1943), „Операције на простору Макарска — Имотски — Ливно и борбе у сјеверној Далмацији“ (студени—просинач 1943), „Повратак Дивизије у сјеверну Далмацију и живота активност њених јединица“ (поткрај просинача 1943. до прве половине вељача 1944), „Офанзива

Нијемаца на слободни териториј сјеверне Далмације, окружење Дивизије и пробој из орбуча (вељача 1944), „Слободни териториј сјеверне Далмације и нови напади Нијемаца“ (ожујак—коловоз 1944), „Борбе за коначно ослобођење сјеверне Далмације и Книнска операција“ (рујан — просинач 1944), „Деветнаеста дивизија у Мостарској операцији“ (поткрај 1944 — почетком 1945), „Деветнаеста дивизија у Личко-приморској операцији“ (ожујак—траван 1945), те поглавље „Завршне операције и коначна побједа“ (од краја травња до средине свибња 1945).

У дјелу је знатан простор посвећен завршним поглављима „Губици и успјеси 19. сјевернодалматинске дивизије“, „Преглед руководаца 19. сјевернодалматинске

дивизије од њеног формирања до краја рата“, „Народни хероји Југославије — припадници 19. сјевернодалматинске дивизије“ и на крају детаљан „Попис погинулих и умрлих бораца 19. сјевернодалматинске дивизије од формирања до краја рата“.

Поред прилога о скраћеницама, литератури, регистру имена, предметних појмова и географских имена, те резимеу на енглеском језику, дјело је опремљено са 10 скица везаних за историју борбеног пута 19. дивизије, те 4 факсимила највреднијих изворних докумената дивизије из године 1944, који се чувају у Војноисторијском институту у Београду.

Ослобођењем Сушака, форсирањем Рјечине, ослобођењем Ријеке, ступањем 19. дивизије на тло Истре и Словенског приморја, у борби против окупатора и домаћих издајника, раме уз раме са борци-

ма осталих наших дивизија и припадницима наше младе ратне морнарице, историја борбеног пута дивизије коначно је завршена 7. V 1945. године побједом над Нјемцима код Илирске Бистрице. На том свом путу од Мостара до Илирске Бистрице борци, командири и политички радници, извршавајући предано наређења Врховног команданта, постали су достојни извршиоци једне велике, историјске и херојске епопеје и борбе наших народа за потпуно ослобођење наше домовине и нашег мора. У тој истини лежи и значајни допринос свих припадника 19. сјевернодалматинске дивизије.

Књига је штампана у наклади од 2000 примјерака, у ликовној опреми акад. сликара Еде Муртића.

П. Ф.

ПРИЛОЗИ ЗА ИСТОРИЈУ СОЦИЈАЛИЗМА, бр. 1, Београд 1964.

Историји међународног и социјалистичког покрета тек однедавно се код нас почиње поклањати већа пажња. Тог задатка се прихватио Институт за историју радничког покрета у Београду, односно његово Одјељење за историју међународног радничког покрета и развоја социјалистичке мисли. Институт за историју радничког покрета се нашој јавности представља публикацијом *Прилози за историју социјализма*, чији је први број изишао крајем прошле године.

Прилози имају задатак, како нас обавјештава њихова редакција, да омогуће објављивање научних и стручних радова из историје социјалистичког покрета и марксистичке мисли, који ће представљати прије свега резултате истраживања у нашој земљи, а објављиваће и радове страних аутора „у циљу размене научних искустава и информација“. Поред тога, *Прилози* узимају на себе задатак да нашу јавност информишу о значајним остварењима из овог подручја ис-

торијске науке, да обавјештавају о дјелатности научних установа у свијету и код нас које се баве изучавањем историје радничког покрета и социјализма, а објављиваће и документа, мемоаре и другу грађу.

Први број *Прилога* има следеће рубрике: *расправе — чланци, документа и сећања, осврти — прикази*, и *назад саопштења и информације*. Редакција обавјештава да ће *Прилози* имати и рубрику *библиографски прилози*, и да ће излазити повремено.

Редакција је у овом броју успјела да ангажује лијеп број сарадника. То су прије свега снаге из самог Института, а има сарадника и из других научних центара у земљи, као што су: Бритовшек (Љубљана), Вранички (Загреб), затим из иностранства — Коломејчик (Варшава), као и других научних установа у Београду (Пленча, Назечић и други).

Овај број *Прилога*, који је изишао на преко 30 штампарских табака, доноси седам научних рас-